

Vastaus kirjalliseen kysymykseen pelastustoimen rahoituksen riittävydestä sote-uudistuksessa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Matias Marttisen /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 200/2021 vp:

Miten pelastustoimen rahoitusvajeeseen sote-uudistuksessa aiotaan puuttua, jotta pelastustoiminta koko maassa turvataan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi toteaa, että valtion rahoitus turvaa hyvinvointialueille riittävät ja oikeasuhtaiset taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisten tehtävien järjestämisestä. Eli tältä osin hallitus on sitoutunut siihen, että esityksen mukainen rahoitusjärjestelmä turvaa riittävän rahoituksen laadukkaiden pelastustoimen palvelujen järjestämiseen.

Hyvinvointialueiden rahoituslakiesityksen lähtökohtana on, että valtion rahoitus olisi 4 §:n mukaan yleiskatteellista, jolloin hyvinvointialue päättäisi saamansa valtion rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen. Hyvinvointialueen rahoituksen riittävyttä tulee tarkastella hyvinvointialuekohtaisena kokonaisuutena, ei pelkästään hyvinvointialueen pelastustoimen näkökulmasta.

Rahoituksen laskennallisesta jakautumisesta hyvinvointialueille on julkistettu muutamia harjoituslaskelmia vuonna 2020. Hyvinvointialueen rahoituslaskelmat ovat edelleen alustavia ja niihin liittyy poikkeuksellista epävarmuutta koronaepidemian vaikutusten takia. Rahoituslaskelmia päivitetään vielä useampaan kertaan ennen hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymistä. Varsinaisen käynnistymisvuoden rahoitustaso ratkennee vuonna 2022.

Riittävän rahoituksen turvaamiseksi hyvinvointialueiden rahoituslakiesityksen rahoitusmalliin on rakennettu useita tasoittavia elementtejä. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu rahoituslakiesityksen 6 §:n mukaisesti hyvinvointialueen edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Kustannustason muutos otetaan huomioon 8 §:n mukaan hyvinvointialueen hintaindeksiin mukaisesti. Lisäksi rahoituksen tasossa huomioidaan 10 §:n mukaisesti vuosittain jälkikäteen hyvinvointialueiden Valtiokonttorille toimittamien tilinpäätöstietojen mukaiset kustannukset varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneeltä vuodelta siten, että kyseisen vuoden laskennallisten kustannusten ja toteutuneiden kustannusten erotus lisätään rahoitukseen tai vähennetään rahoituksesta.

Mikäli rahoituksen taso vaarantaisi pelastustoimen palvelujen järjestämisen, olisi hyvinvointialueella oikeus saada 11 §:n mukaisesti lisärahoitusta palvelujen turvaamiseksi ottaen huomioon hyvinvointialueen edellytykset järjestää muut lakisääteiset palvelut. Rahoitusmalliin sisältyy lisäksi 35 §:n mukainen siirtymätasaus, joka mahdollistaa kaikille hyvinvointialueille hallitun toiminnan mukauttamisen laskennallisen rahoituksen tasoon.

Mikäli tehtäviä lisätään tai esimerkiksi palvelutasokriteereitä nostetaan, lisätään niistä aiheutuvat lisäkustannukset hyvinvointialueiden rahoitukseen. Tätä varten luonnoksessa on esitetty vuosittainen neuvottelumenettely ja toiminnan ohjauksen, valvonnan ja seurannan järjestelyt.

Pelastustoimen rahoituksen mitoituksen lähtökohtana siirtymävaiheessa on olemassa olevan pelastustoimen kustannukset. Valtion laskennallisessa rahoituksessa pelastustoimen käyttökustannukset ja poistot huomioidaan sataprosenttisesti. Hallituksen esityksen mukainen rahoitusmalli ei täten leikkaa pelastustoimen rahoitusta nykytasosta.

Pelastustoimen uudistuksen valmistelun yhteydessä on tunnistettu pelastustoimen nykyjärjestelmässä oleva rahoitusvaje, joka on viimeisimmän arvion mukaan kokonaisuudessaan 80 miljoonaa euroa. Pelastustoimen kustannuksissa on tällä hetkellä alueellisia nousupaineita, jotka johtuvat alueen pelastustoimien palvelutasopuutteista ja varallaolon muutostarpeista. Tämä vaje ei liity sote-uudistukseen. Tältä osin nykyisellä kunnallisella järjestelmällä ei ole pystytty täysin vastaamaan lain vaatimaan palvelutasoon.

Alueen pelastustoimesta rahoitusvastuussa olevien kuntien tulisikin täyttää tunnistettu rahoitusvaje pelastustoimen osalta ennen vuotta 2023 ja uudistuksen voimaantuloa. Tällöin kyseiset kustannukset olisivat jo lähtökohtaisesti mukana valtion rahoituksen perusteena huomioiduissa pelastustoimen käyttökustannuksissa.

Helsingissä 28.4.2021

Sisäministeri Maria Ohisalo